

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ filialny p.w. św. Henryka

2. Czas powstania
1832 r.

3. Miejscowość

KUPIENINO

4. Adres

Kupienino
66-225 Szczaniec
nr działki 39/1

5. Przynależność administracyjna

województwo lubuskie
powiat świebodziński
gmina Świebodzin

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Koppen

7. Przynależność administracyjna
przed 01.01.1999 r.

województwo zielonogórskie

8. Właściciel i jego adres

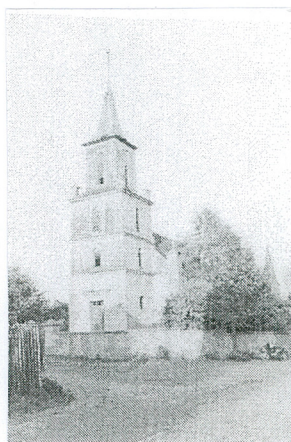
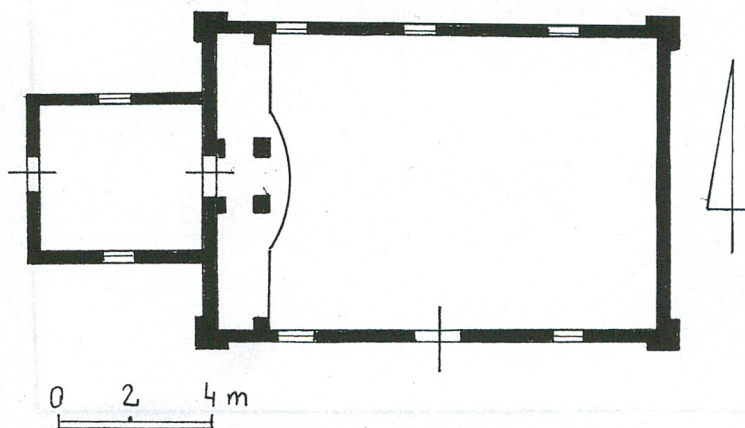
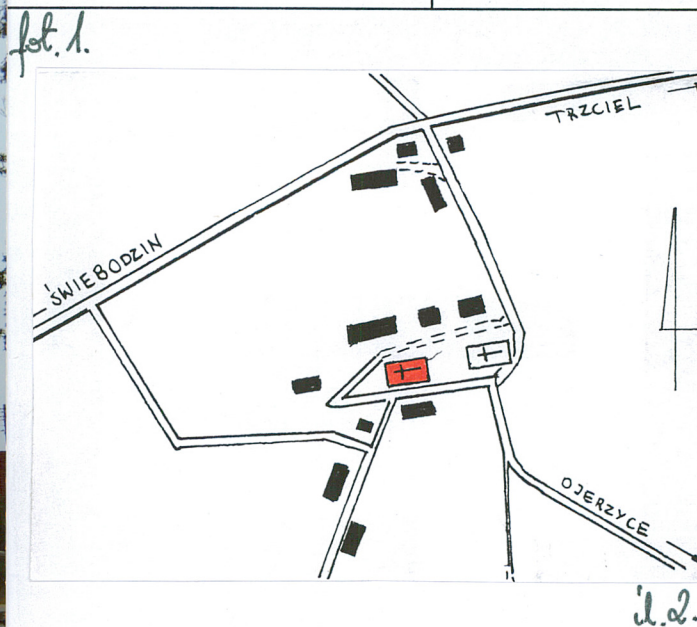
Parafia Rzymsko-Katolicka
p.w. św. Anny
w Szcząncu
tel. 068 341 03 89

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr 1036 data 20.03.1964 r.

il. 1.

il. 3.

Historia

Pierwsza wzmianka o wsi Kupienino pochodzi z dokumentu z XIII w., w którym mowa jest o wybudowaniu kościoła z fundacji cystersów z Obry. Początkowo wieś należała do Gniewomira ze Świebodzina – przedstawiciela wielkopolskiego rodu Samsonów. Na początku XV w. książę głogowski Henryk IX przekazał jako lenno część Szczańca oraz Kupienino frankońskiej rodzinie von Walderode. Potwierdzenie tego znajduje się w dokumencie sprzed 1432 r. Przez pewien czas właścicielami Kupienina był ród von Troschke, do którego należała m. in. wieś Smardzewo. Za właściciela Kupienina uchodzi także Caspar von Schlichting z Jezior (1 poł. XVI w.). W 1668 r. Helena von Kalckreuth z Kolesina wyszła za mąż za Adama Schlichtinga, a ich ślub odbył się w Kupieninie. Kościół w Kupieninie w średniowieczu i w czasach nowożytnych podlegał biskupom poznańskim. W XVI w. właściciele Kupienina wraz z mieszkańcami przeszli na luteranizm. Po pokoju westfalskim katolicy odzyskali swoją świątynię. Z powodu złego stanu technicznego, do którego przyczynił się pożar, na miejscu starego kościoła, w 1832 r. wybudowano nowy.

W połowie XIX w., w sąsiedztwie nowego kościoła katolickiego, gmina protestancka wybudowała zbór. Jest to budowla o cechach nawiązujących do klasycystycznych, salowa, z wieżą od zachodu. Po 1945 r. zbór ewangelicki został przejęty przez parafię rzymsko-katolicką. Godne podkreślenia jest to, iż wieś, która liczy sobie tylko 250 mieszkańców, obecnie użytkuje i potrafi zadbać o dwa kościoły!

Obecny kościół filialny p.w. św. Henryka (dawniej katolicki) w sensie formalnym jest obiektem późnoklasycystycznym, salowym, założonym na planie prostokąta, z wieżą od zachodu.

Orientacja. Warunki naturalne:

Kupienino jest dużą wsią sołecką, zlokalizowaną w pobliżu drogi międzynarodowej łączącej Poznań – przez Trzciel i Świebodzin – ze Świeckiem (polsko-niemieckie przejście graniczne), ok. 6 km na północny-wschód od Świebodzina (siedziba gminy i powiatu) i ok. 6 km na zachód od miejscowości Szczaniec (siedziba parafii).

Wieś charakteryzuje się czytelnym układem średniowiecznej owalnicy i dwoma użytkowanymi kościołami w jej centrum.

Ewidencjonowany **kościół** znajduje się w zachodniej części nawsia. Teren dawnego cmentarza przykościelnego ogrodzony murem z bramą od zachodu.

Materiał i konstrukcja:

Budynek murowany z cegły na ceglano-kamiennych fundamentach. Ściany murowane z cegły pełnej, tynkowane i malowane z zewnątrz i wewnątrz. Podmurówka o wysokości ok. 40 cm ponad poziom gruntu – tworzy cokół budynku.

Posadzki i podłogi: nowa posadzka.

Sklepienia i stropy: drewniany, odeskowany, prosty z fasetami.

Wieżba dachowa i dach: drewniana, płatwiowo-kleszczowa. Dach wysoki dwuspadowy przełożony ceramiczną dachówką karpiówką ułożoną w tzw. „koronkę”. Obecnie wieża nakryta jest dachem namiotowym.

Schody: klatka schodowa znajduje się w kruchcie, prowadzi na emporę chórową i na wyższe kondygnacje wieży. Drewniana, jednobiegowa, łamana z podestami, z prostą balustradą. W dolnej części (do poziomu empory) – pełne stopnie, na wyższe kondygnacje – stopnie tylko z podnóżkiem.

Stolarka drzwi: wymieniona na nową drewnianą, naśladującą historyczną.

Stolarka okienna: wymieniona na nową drewnianą.

Rzut: założony na planie prostokąta, z dostawioną kwadratową wieżą, część prezbiterialna zamknięta prosto. Kościół orientowany. Salowy.

Bryła: zwarta, jednokondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym. Od zachodu dostawiona trójkondygnacyjna wieża zwieńczona dachem namiotowym.

Elewacja frontowa (zachodnia): narożniki w formie pseudofilarów zwieńczonych daszkami, gzyms między kondygnacją i trójkątnym szczytem, z wieżą na osi środkowej. Wieża w dolnej części jednoosiowa (wejście główne ujęte w portal), dwie wyższe kondygnacje – trójosiowe: na osi środkowej okno zamknięte łukiem pełnym, flankowane blendami również zamkniętymi łukiem pełnym. Kondygnacje wieży dzieli gzyms.

Elewacja tylna (wschodnia): z pseudofilarami na narożach, jednokondygnacyjna, oddzielona gzymsem od trójkątnego szczytu. W szczycie półkoliste okienko.

Elewacja boczna (południowa): 3-osiowa, z pseudofilarami na narożnikach, z wejściem na osi środkowej, na pozostałych osiach otwory okienne. Wejście boczne ujęte w portal z pilastrami o płaskorzeźbionych korynckich kapitelach. Gzyms koronujący. **c. d. załącznik nr 1**

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
1400 m ³	170 m ²	kościół rzymsko-katolicki	kościół rzymsko-katolicki
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Na pocz. XXI w. z powodu uderzenia pioruna rozebrano górną kondygnację wieży z hełmem. Ponadto odnowiono elewacje i wnętrze kościoła. Uporządkowano teren przykościelny. Ok. 2002 r. wymieniono na nową stolarkę okienną i drzwiową. Prac budowlanych i konserwatorskich nie udokumentowano.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Kościół zachował się w niezmienionej formie, z wyjątkiem wieży, która została obniżona. Stan techniczny budynku jest bardzo dobry.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Kościół wpisany jest do rejestru zabytków woj. lubuskiego i podlega prawnej ochronie konserwatorskiej. Wszelkie prace zabezpieczające i remontowe należy wykonywać zgodnie ze sztuką budowlaną i konserwatorską, po uprzednim uzyskaniu od Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji administracyjnej zezwalającej na prowadzenie prac.	

1. Miejscowość	KUPIENINO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)		5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	
2. Gmina	Świebodzin	KOŚCIÓŁ filialny p.w. św. Henryka		c. d. pkt. 13, spis ilustracji i fotografii	
3. Powiat	świebodziński				
4. Województwo	lubuskie				

c. d. pkt. 13

Elewacja boczna (północna): 3-osiowa, z narożnikami w formie pseudofilarów, na osiach otwory okienne, gzyms podokienny na całej długości elewacji. Gzyms koronujący.

Wypożyczenie: z pierwotnego wyposażenia zachował się ołtarz główny, empora chórowa, drewniany strop i klatka schodowa w kruchcie, drzwi prowadzące na emporę.

Instalacje: elektryczna, głośnikowa, odgromowa.

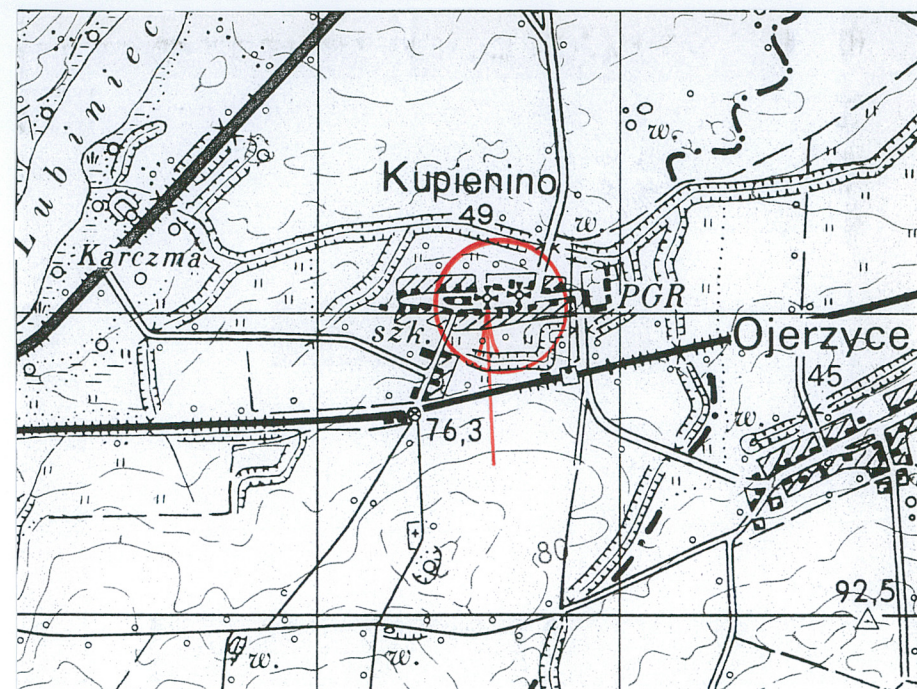
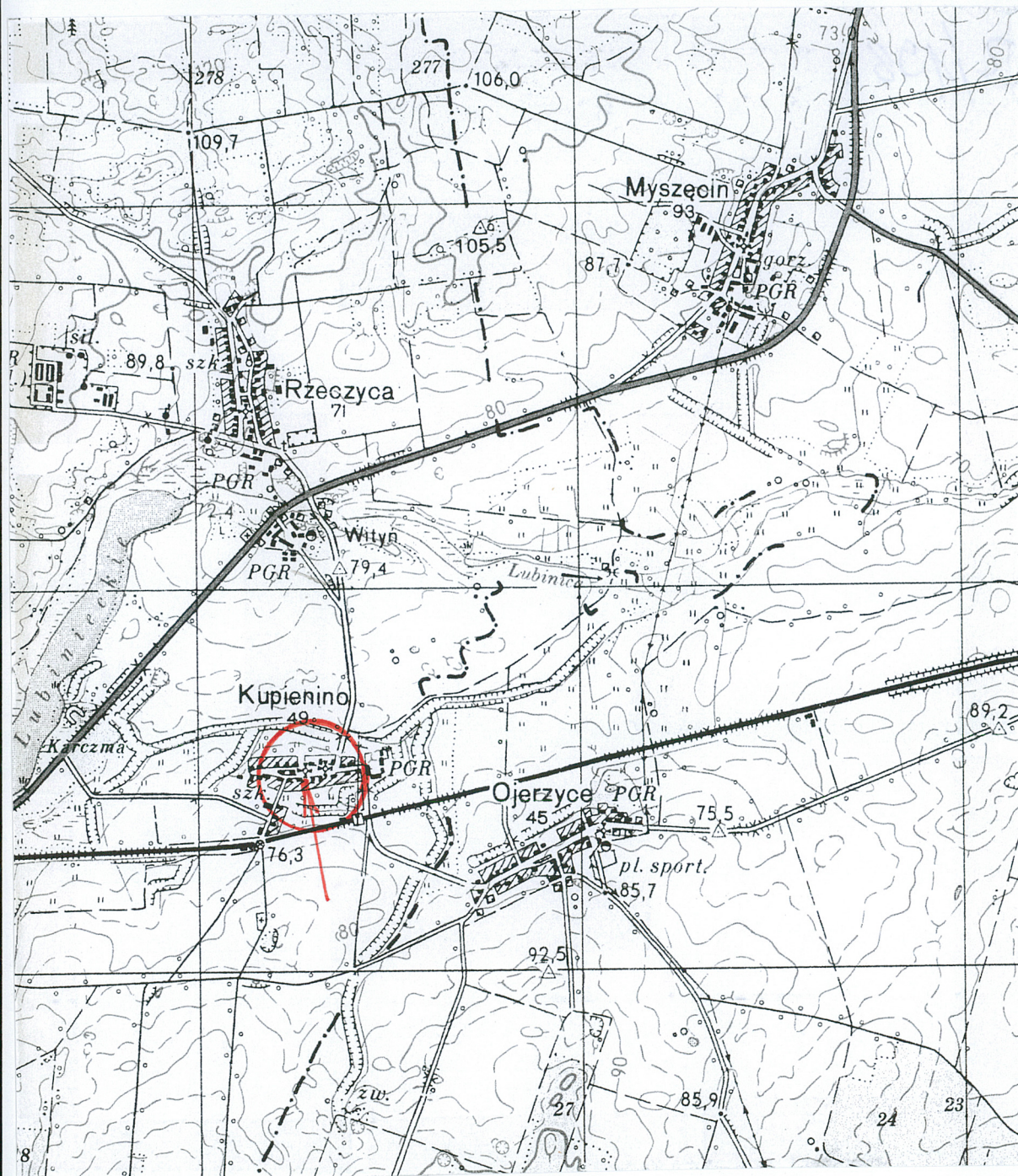
Spis ilustracji:

1. Rzut przyziemia kościoła.
2. Plan sytuacyjny.
3. Kserokopia dwóch zdjęć archiwalnych z 1959 r. [w:] karta ewidencyjna tzw. „zielona”.
4. Mapa topograficzna, obręb Świebodzin, 1:25000, 1975-1977/ 1983, Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wlkp.
5. Mapa topograficzna, obręb Świebodzin, 1:50000, 1975-1977/ 1982, Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wlkp.
6. Kserokopia reprodukcji przedwojennej pocztówki [w:] Viele Grüße aus der Heimat. Alte Ansichtskarten erinnern an den Kreis Züllichau-Schwiebus, 1997, s.121.

Spis fotografii:

1. Elewacja południowa z wejściem bocznym.
2. Elewacja zachodnia z wieżą i głównym wejściem.
3. Elewacja północna.
4. Widok na elewację wschodnią i północną.
5. Widok na część prezbiterialną.
6. Widok na emporę chórową.
7. Fragment empory chórowej.
8. Główne drzwi wejściowe, widok z zewnątrz.
9. Główne drzwi wejściowe, widok od wewnątrz.
10. Drzwi wewnętrzne, widok z kruchty.
11. Drzwi w elewacji południowej, widok z zewnątrz.
12. Drzwi boczne, widok od wewnątrz kościoła.
- 13.-14. Przykłady nowej stolarki okiennej.
15. Klatka schodowa w kruchcie.
16. Drzwi prowadzące na emporę chórową.
17. Schody prowadzące na wyższe kondygnacje wieży.
18. Otwór okienny na drugiej kondygnacji wieży.
19. Fragment stropu w drugiej kondygnacji wieży.
20. Próg w przejściu między podestem schodów, a emporą.

1. Miejscowość	KUPIENINO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina	Świebodzin	KOŚCIÓŁ filialny p.w. św. Henryka	fotografie
3. Powiat	świebodziński		
4. Województwo	lubuskie		

2.

3.

4.

Wkładkę założył mgr Agnieszka Dębska, 2006 r.

Miejsce przechowywania negatywów płyta CD – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, ul. Kopernika 1, 65-063 Zielona Góra

5.

6.

7.

1. Miejscowość	KUPIENINO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)		5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)	
2. Gmina	Świebodzin				
3. Powiat	świebodziński	KOŚCIÓŁ filialny p.w. św. Henryka		fotografie	
4. Województwo	lubuskie				

8.

9.

10.

Wkładkę założył mgr Agnieszka Dębska, 2006 r.

Miejsce przechowywania negatywów płyta CD – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, ul. Kopernika 1, 65-063 Zielona Góra

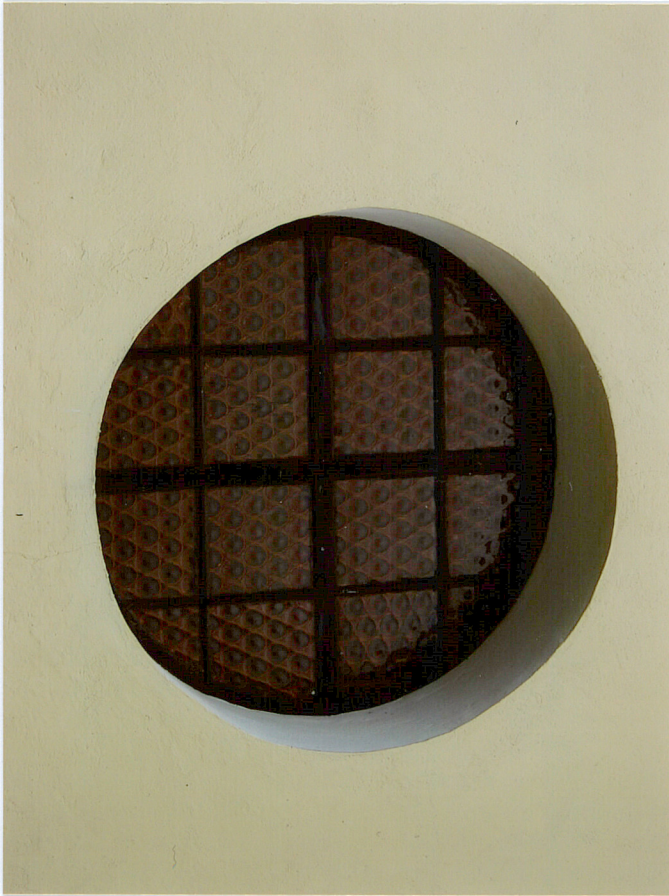

13.

11.

14.

12.

1. Miejscowość	KUPIENINO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina	Świebodzin	KOŚCIÓŁ filialny p.w. św. Henryka	fotografie
3. Powiat	świebodziński		
4. Województwo	lubuskie		

15.

16.

17.

Wkładkę założył mgr Agnieszka Dębska, 2006 r.

Miejsce przechowywania negatywów płyta CD – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze, ul. Kopernika 1, 65-063 Zielona Góra

18.

19.

20.